

Näringslivets skolforum

SWEDISH ENTERPRISE SCHOOL FORUM

Att mäta kunskaper och skapa information – en vägkarta för bättre uppföljning i skolsystemet

Gabriel Heller Sahlgren
Institutet för Näringslivsforskning

Bakgrund

- Kunskapsuppföljningar påverkar elevers utfall positivt.
 - Kognitiva processer: genom att man testas på saker som man har lärt sig plockar man fram kunskaper ur långtidsminnet, vilket gör att lär man sig mer.
 - Beteenderelaterade processer: fler kunskapskontroller = elever studerar och lär sig mer.
 - Indirekta processer: t.ex. evidens för att lärare justerar undervisningen på basis av jämförbar information & föräldrar inför striktare regler i hemmet (såsom mobilförbud) & ger mer läxhjälp = högre kunskaper.
- Exempel: Danmark.
 - Införde nationella diagnostiska prov år 2010.
 - Elever som skrev dessa prov i låg- och mellanstadiet presterade bättre senare i skolsystemet på grund av detta.
 - Speciellt starka effekter bland elever med icke-västerländsk bakgrund.

Bakgrund

- Information om skolkvalitet har ofta positiva effekter på elevers resultat.
 - T.ex. ledde avskaffandet av publicering av skolors resultat i Wales till sämre resultat.
- Bäst fungerar system som bygger på förädlingsvärden.
 - Elevers prestationer justerade för tidigare resultat.
 - Fångar upp kausala skoleffekter enligt forskning (t.ex. i England).
 - Informationssystem som bygger på förädlingsvärden = ofta positiva effekter på kunskaperna.
- Politiker behöver information om hur systemet fungerar i stort.
 - Bättre och mer information = bättre underlag för beslut.

Brister i det svenska systemet

- Systemet för kunskapsuppföljningar.
 - Stark decentralisering av innehåll, kunskapskontroller och bedömning.
 - Kunskapskontrollerna har inte utformats för att man ska kunna följa elevers resultat över tid.
 - Internationella prov: viktiga för benchmarking, men finns begränsningar.
- Systemet för att mäta kvalitet.
 - Inget system för att mäta förädlingsvärden.
 - Går ej att följa upp kvalitet på lågstadiet (& svårt även på mellanstadiet pga fokus på minimikrav i åk 3).
 - Intern rättning & betygsättning är ett problem för kvalitetsmätning.

Bra utformning kräver ett "systemtänk".

- Flera syften med kunskapskontroller riskerar användbarheten.
 - Exempel: Kunskapskontroller för att styra betygssättningen = starka incitament att börja träna elever för att klara just dessa prov i stället för att lära ut bredare kunskaper.
 - Avgörande att kunskapskontrollernas syften inte underminerar varandra!
- => Bra utformning krävs för att minimera sådana problem och säkerställa användbarhet för de syften man vill uppnå.

Lärdomar från andra länders system

- Danmark
 - Nationella prov vid flera tillfällen från tidigt i grundskolan.
 - Digitala, adaptiva och självrättande (görs nu om).
 - Bättre möjligheter att följa kunskapsutvecklingen över tid än i Sverige.
- England
 - Kalibrering av utfallen på examensproven i åk 11 på basis av resultaten i åk 6.
 - Bedömningen i åk 6 görs också likvärdig över tid med separata "ankarprov".
 - Har gjort att man fått bort betygsinflation och kan använda proven för flera syften.
- USA
 - Ett av världens mest utvecklade system för urvalsbaserade kunskapsuppföljningar.
 - Utvärderar sedan 1970-talet 9- och 13-åringar vart fjärde år (sedan 1990-talet även i åk 4 och 8) i matematik och läsförståelse. Delstater deltar också med representativa urval.
 - Även SO, amerikansk historia och NO i åk 8 vart fjärde år.

En vägkarta för bättre uppföljning och info

- Inför årliga adaptiva prov i grundskolan
 - Självrättande och adaptiva prov i svenska, matematik, SO och NO.
 - Uppgifternas svårighetsgrad anpassas till elevernas förmåga i realtid när de skriver provet.
 - Inga krav bör finnas på att proven ska användas i (den snart reformerade) betygssättningen.
 - Lärare ska kunna göra det på frivillig basis (i den mån de själva ansvarar för den).
- Låt de (externt rättade) nationella provens utformning variera över tid och använd de adaptiva proven som nivåankare
 - De (externt rättade) nationella provens utformning bör variera över tid.
 - Använd resultaten på adaptiva prov som ankare för att säkerställa att kraven för olika resultat på de nationella proven är lika höga över tid.
 - Adaptiva och nationella prov samspelar så att incitamenten och möjligheterna att styra undervisningen i endera riktningen begränsas.

En vägkarta för bättre uppföljning och info

- Inför ett system för trendmätning på nationell nivå
 - Urvalsbaseade prov i läsförståelse, matematik, SO och NO vartannat år i åk 3, 6 och 9.
 - Inga incitament på lärar- eller skolnivå, men kan ges i viss utsträckning på elevnivå.
- Skapa relevant information på basis av kunskapsuppföljningarna
 - Individuella provresultat på de adaptiva proven och de nationella proven bör göras tillgängliga för rektorer, lärare, elever, föräldrar och myndigheter.
 - Myndigheter kan sedan skapa mått på skolors förädlingsvärden.
- Inrätta ett bedömningscentrum med ansvar för all kunskapsuppföljning
 - Kan med fördel förläggas vid ett universitet.
 - Bör tillsätta en expertgrupp med uppdrag att analysera olika slags prov och informationsmått för att avgöra den exakta vägen framåt.

Näringslivets
skolforum

SWEDISH ENTERPRISE SCHOOL FORUM